

OPONENTSKÝ POSUDEK

Mgr. Lucie Špráchalová, *Konsensuální násilí jako kulturní prvek sexuality*, disertační práce FF UK
Katedra sociologie/sociologie, Praha 2020, ss. 211.

Takže BDSM. Vynikající dílo, možná ne tolik svými výsledky (ne, že bych je snad zlehčoval), jako svým brilantním uspořádáním, jež si troufám nazvat „větevnatým“ nebo poněkud nadneseně dílo se vyznačuje téměř nekonečnou ramifikací. Nedosti na tom: práci L.Š. pokládám za neobyčejně inspirativní, a to nejen z hlediska sociologického, nýbrž ze svého, osobního, subjektivního pohledu. BDSM mi totiž značně asociuje na jedné straně s mými spíše dávnými sexuologickými zájmy (viz esej o sexualitě z hlediska sociokulturní antropologie z roku 2002, anebo abych uvedl jiný příklad studii *Teorie aliance a Sto dvacet dní Sodomy*, AUC Historica Mono IL), na druhé straně pak asociuje s mými konstantními zájmy v oblasti filologie, speciálně mám aktuálně na mysli krásnou literaturu, zejména francouzskou (viz Blanchot či Bataille nebo Barthes, a v této souvislosti mi nejde tolik o Sada, nebo Sachera Masocha, ale o hlavu někdejšího Nouveau Roman, totiž o Alaina Robbe-Grilleta, od Voyeura přes Vzpomínky na zlatý trojúhelník, či Projekt revoluce v New Yorku, až po dílo zřejmě poslední nazvané Sentimentální román, podle mne analogie nebo paralela, v němž zcela odvážně spatřuji něco jako literární ekvivalent BDSM). Odtud snad pochopitelnost mého nadšení z přítomného díla Lucie Špráchalové, jejíž sociologický pohled osobně shledávám obohacujícím.

Jak jsem již naznačil, jsem vlastně uchvácen uspořádáním tohoto díla, uspořádáním, jež se odráží snad ani ne tak v grafech a anketách (jak se sluší na empirickou sociologii), ale v upořádání prologovaného a epilogovaného, a samozřejmě bibliografizovaného, ovšem v posledním případě musím říci, že odráží jak věcně, tak i klasifikačně neuvěřitelnou rozvinutost a znalost, a jediná námitka, či spíše povzdech, neboť tato téměř nekonečná bibliografie zapoměla na mého zcela oblíbeného Markýze. Následují tři části, a téměř neuvěřitelných dvanáct příloh. Pokusím se vytknout některé prvky, či kapitoly a pochopitelně i některé přílohy, speciálně: neobvyklá je již příloha jedna, jež zrcadlí tematickou bibliografii, která především dokládá autorčinu zapuštěnost tematickou (viz i spolupráci se školitelem). Sotva si tedy lze představit vyšší stupeň organického rozvíjení tématu. Zmíním jen několik témat z částí jedna až tři.

Část první, tedy kontexty. Samozřejmě historie je vždy poněkud relativní nebo selektivní, i když zakladatelské i inovující osobnosti dějin sexuality autorka postihla v daném rozsahu zcela přijatelně. Mohu však dodat alespoň kdysi oblíbeného Iwana Blocha, z novějších Shere Hiteovou; za sebe bych připojil Wilhelma Stekela. Ještě poznámka – autorka charakterizuje Sada jako filozofa, a k tomu bych dodal svou vlastní pochybnost: vím, že například Klossowski mluví o Sadově filozofickém systému, vím, že Sade napsal Filozofii v budoáru (sotva si lze představit dílo, které by bylo „filozofičtější“, je zajímavé, že anglická verze Filozofie v budoáru používá výrazu „Ložnicovní filozofové“. Tedy Sada bych charakterizoval spíše jako literáta, jenž je nicméně prodchnut osvícenským duchem. Z části druhé pokládám za vhodné vytknout patrně jako námět to, co autorka nazývá online ethnography, možná i výraz netnologie. V tomto smyslu by se dalo uvažovat o obohacení mé vlastní disciplíny; zajímavým, snad i výstižným je autorčino konstatování o odklonu (2.3.1.) od Malinowského, mimochodem jednoho

z průkopníků etnologického zkoumání sexuality (The Sexual Life), o sadismu a masochizmu píše Malinowski , že na Trobriandech zřejmě tyto dva jevy neznají alespoň ne v krystalické formě . Ale k terénnímu výzkumu a la Malinowski dlužno dodat, že jde jistě o vlivný model terénního výzkumu, nikoli však jediný.

Třetí zbývající část, ve které vytýkám autorčino pojednání o legitimitě. V této souvislosti oceňuji schopnost autorky nahlédnout objekt zájmu z rozmanitých perspektiv.

Návrat k přílohám. Nemám na mysli jenom již zmíněné přílohy jedna až dvě, ale i jejich celek až po autorčina zjištění jejich konkrétních výzkumů v ČR, které jsou rozdělena do dvou částí, z nichž první se týká dospělé populace jako celek, druhá pak pouze vysokoškolských studentů. Zjištění dosti vysoké tolerantnosti je třeba pokládat v dané chvíli za směrodatné.

Z toho, co jsem napsal, je zjevné, že práci hodnotím jako vysoce podnětnou, a proto navrhuji jednoznačně jak její obhajobu, tak i výsledek: prospěla.

Doc. PhDr. František Vrhel, CSc.

Ústav etnologie FF UK

V Praze dne 27. 1. 2021